

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách v školách/školských zariadeniach v školskom roku 2016/2017 v SR

Následné inšpekcie (NI) sa vykonali v **24** špeciálnych školách a školských zariadeniach, z nich bolo **20** praktických škôl (PŠ), **2** špeciálne výchovné zariadenia (ŠVZ) – reedukačné centrá a **2** špeciálne základné školy (ŠZŠ). Štátnych bolo **23** subjektov, **1** PŠ bola súkromná, **22** škôl bolo s vyučovacím jazykom slovenským, **1** s vyučovacím jazykom maďarským a **1** s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským. Cieľom inšpekcií bola kontrola splnenia opatrení realizovaných k zisteným nedostatkom pri predchádzajúcej *komplexnej inšpekcii* v 22 subjektoch, pri *následnej inšpekcii* v 1 subjekte a pri *tematickej inšpekcii* v 1 subjekte. Podľa závažností nedostatkov školskí inšpektori použili **82** odporúčaní, uložili **4** opatrenia a riaditelia kontrolovaných subjektov prijali **117** opatrení, spolu využili **203** opatrení (tabuľka 1). Riaditelia kontrolovaných škôl a školských zariadení poslali príslušným inšpekčným centráms správy o splnení opatrení na odstránenie nedostatkov a príčin ich vzniku v stanovenom termíne.

Tabuľka 1 Uplatnené opatrenia

Spolu	203					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI	
Počet	82		117		4	
z toho	akceptované		splnené		splnené	
	59	71,9 %	104	88,8 %	4	100 %
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	4	4,87 %	3	2,56 %	0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
0		2	1,70 %	0		

Z počtu odporúčaní a prijatých opatrení bolo *7 neaktuálnych*¹ a plnenie 2 prijatých opatrení *nebolo možné hodnotiť*².

Nedostatky zistené pri inšpekciách

Uplatnených **82 odporúčaní** smerovalo k odstráneniu nedostatkov *v riadení školy*

- neefektívne fungovanie vnútorného kontrolného systému,
- nenastavenie hodnotiacich kritérií vyučovania učiteľom v hospitačnom zázname v súlade s cieľmi a poslaním školy,
- nedôsledné vedenie pedagogickej a ďalšej dokumentácie,
- nízka miera určenia špecifik, konkretizácie podmienok, pravidiel a zásad v školskom poriadku,
- chýbanie ustanovení týkajúcich sa plnoletých žiakov v školskom poriadku,
- nedostatočné rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov,

¹ Neaktuálnosť – posudzuje sa v súvislosti so zmenou všeobecne záväzných a právnych predpisov.

² Nedá sa hodnotiť – posudzuje sa v súvislosti s aktuálnymi zmenami vzniknutými v kontrolovanom subjekte (nevydanie rozhodnutia riaditeľkou školy o povolení individuálneho vzdelávania, zanechanie štúdia žiakom, neúčast' žiakov na vzdelávaní zo zdravotných dôvodov).

- nezriadenie samostatných predmetových komisií pre pedagógov vyučujúcich v triedach PŠ.

v zabezpečení podmienok výchovy a vzdelávania

- nevyhovujúce priestorové podmienky,
- neefektívne využívanie didaktickej techniky a informačno-komunikačných technológií (IKT) vo výchovno-vzdelávacom procese, nevyužívanie názorných učebných pomôcok, nástrojov, náradia, dostupných učebníc a odborných učebníc, nerozvíjanie praktických zručností žiakov,
- neoptimálny spôsob zaraďovania žiakov do tried.

Uplatnených **117 opatrení prijatých kontrolovanými subjektmi** smerovalo k odstráneniu nedostatkov

v oblasti školského vzdelávacieho programu

- neúplné rozpracovanie niektorých častí ŠkVP (vnútorný systém kontroly a hodnotenia žiakov, pedagogických a odborných zamestnancov; personálne, priestorové, materiálno-technické podmienky; podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní; profil absolventa; formy výchovy a vzdelávania; pedagogické stratégie),
- absencia vymedzenia vlastných cieľov výchovy a vzdelávania ŠkVP, požiadaviek na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov; záznamov o jeho prerokovaní na zasadnutí pedagogickej rady i rady školy; nezpracovanie špecifik vzdelávania žiakov s autizmom do ŠkVP,
- nesúlad učebného plánu s rámcovým učebným plánom alebo nedodržanie rámcového učebného plánu v počte hodín pre voliteľné predmety, neúplnosť spracovania učebných osnov, identickosť obsahu profilujúcich predmetov pre 3. ročníky, nevypracovanie vlastných poznámok k učebnému plánu.

v riadení školy

- nedodržanie právnych predpisov pri prijímaní žiakov do PŠ (neprerokovanie počtu žiakov na prijatie do 1. ročníka a termínu konania prijímacích skúšok v pedagogickej rade, neurčenie a nezverejnenie kritérií na prijatie žiakov do 1. ročníka bez prijímacej skúšky, nedodržanie termínu na odoslanie rozhodnutia o prijatí žiaka bez prijímacej skúšky, nezriadenie prijímacej komisie ako poradného orgánu riaditeľky školy na zabezpečenie prípravy, priebehu a spracovania výsledkov prijímacieho konania, vykonanie zápisu prijatých uchádzačov pred doručením rozhodnutia o ich prijatí na štúdium a opakované prijatie žiakov na štúdium do PŠ, neúplnosť osobných údajov na prihláške na štúdium – absencia potvrdenia zdravotnej spôsobilosti žiaka v termíne podania prihlášky na štúdium a výchovno-vzdelávacích výsledkov v ŠZŠ, termínu prijímacej skúšky, nepotvrdenie prospachu ŠZŠ alebo nepripojenie vysvedčení o absolvovaní základnej, prípadne špeciálnej školy, neurčenie dvoch termínov prijímacích skúšok, prijatie žiaka do 1. ročníka PŠ bez ukončenia vzdelávania v poslednom ročníku ŠZŠ alebo ukončenia povinnej školskej dochádzky),
- nedostatky vo výkone štátnej správy v 1. stupni (nevydanie rozhodnutia o oslobodení žiaka od jednotlivých vyučovacích predmetov alebo ich častí, o oslobodení žiaka od povinnosti dochádzať do školy, o neprijatí žiaka na štúdium v PŠ,
- absencia žiadosti a informovaného súhlasu zákonného zástupcu pri prijatí žiaka do ŠZŠ,
- nedodržanie metodického pokynu na hodnotenie prospachu a správania žiakov PŠ (klasifikácia známami, nevedenie evidencie o hodnotení,
- neuvádzanie získaného stupňa vzdelania na vysvedčení žiakov končiaceho ročníka PŠ,
- prijatie a vzdelávanie žiakov bez diagnostických vyšetrení v školskom zariadení výchovného poradenstva a prevencie,

- nevykonávanie priamej výchovno-vzdelávacej činnosti zástupkyňou riaditeľky školy.
- v zabezpečení podmienok a vzdelávania**
- nezriadenie pracoviska na praktickú prípravu vo voliteľnom predmete pestovateľské práce,
 - nedodržanie počtu žiakov v triede a v oddelení školského klubu detí (ŠKD),
 - nedodržanie dĺžky trvania vyučovacích hodín,
 - zaradenie žiakov PŠ do ŠKD,
 - nespĺňanie kvalifikačných predpokladov pedagógov (absencia vysokoškolského vzdelania 2. stupňa), kvalifikačných požiadaviek (absencia prvej atestácie u zástupkyne riaditeľky školy),
 - nevzdelávanie niektorých žiakov podľa IVP vzhľadom na ich zdravotné znevýhodnenie alebo jeho formálne vypracovanie,
 - nezabezpečenie asistenta učiteľa na skvalitnenie výchovy a vzdelávania žiakom s viacnásobným postihnutím vzdelávaných formou individuálneho vzdelávacieho programu (IVP),
 - nezabezpečenie vykonávania odporúčaných špeciálnopedagogických a logopedických intervencií pre žiakov s viacnásobným postihnutím prostredníctvom odborných zamestnancov ČŠPP.

Uplatnené **4 opatrenia uložené ŠŠI** smerovali k odstráneniu nedostatkov **v riadení školy/školského zariadenia**

- nedodržania všeobecne záväzných právnych predpisov pri umiestňovaní detí do ochranej miestnosti,
- nezabezpečenia rediagnostiky žiaka a jeho následného zaradenia do vhodnej formy vzdelávania,
- nejednoznačnosti záverov alebo nedostatkov v správach zo psychologického vyšetrenia.

Upozornenia

Školská inšpekcia upozornila zriaďovateľov **7** subjektov na závažné nedostatky. Týkali sa *nesplňania kvalifikačných predpokladov* na výkon pedagogickej činnosti v PŠ (nezískanie špeciálnopedagogickej spôsobilosti, neabsolvovanie funkčného vzdelávania a funkčného inovačného vzdelávania riaditeľky školy), *neoprávneného prijatia žiakov* do 1. ročníka PŠ (bývalí žiaci 3. ročníka, žiaci bez ukončenia vzdelávania v poslednom ročníku ŠZŠ alebo ukončenia povinnej školskej dochádzky), *neefektívneho vynakladania finančných prostriedkov* bezdôvodným opakovaním ročníkov žiakmi školy, v súvislosti s nízkym počtom (2 - 3) žiakov na vyučovacích hodinách, v spôsobe organizácie i vedenia pobytu žiakov v školskom klube detí a školskom internáte, v činnosti záujmových útvarov, *diskriminácie a nerovnoprávneho prístupu* v hodnotení žiakov s výraznejším rozdielom u žiaka rómskeho etnika.

Okresnej prokuratúre v Nitre a Obvodnému oddeleniu Policajnému zboru v Zlatých Moravciach bolo poslané upozornenie vo veci spáchania prečinu falšovania a pozmeňovania verejnej listiny (zmena výsledkov klasifikačného hodnotenia žiakov na vysvedčení v porovnaní s výsledkami uvedenými v klasifikačnom zázname) a diskriminácie žiaka rómskeho etnika v oblasti hodnotenia s následkom nevyplatenia štipendia, na ktoré mal na základe dosiahnutých vzdelávacích výsledkov nárok.

Zriaďovateľ a iné príslušné orgány zaslali ŠŠI spätnú väzbu o riešení zistených nedostatkov.

Záver

Riaditelia kontrolovaných škôl a školských zariadení **akceptovali 76 % odporúčaní** s pozitívnym dopadom na skvalitnenie výchovy a vzdelávania. Vecné spracovanie jednotlivých častí školských vzdelávacích programov s doplnením chýbajúcich informácií viedlo k úplnosti a presnej špecifikácii osobitostí výchovy a vzdelávania žiakov nižšieho

stredného odborného vzdelávania. Akceptovaním odporúčaní bol vytvorený priestor na sebahodnotenie žiakov a posilnená účinnosť kontrolného systému školy zavedením písomných záznamov z hospitácií, ktoré obsahovali analýzu zistení a zovšeobecnenia poznatkov z hospitačnej a kontrolnej činnosti. Pravidelná kontrola vyplňania pedagogickej, osobnej dokumentácie žiakov i dokumentácie v oblasti prijímania žiakov do PŠ mali pozitívny vplyv na priebežné odstraňovanie zistených nedostatkov, zlepšenie kvality a funkčnosti ich vedenia. Absolvovanie rediagnostických vyšetrení žiakmi umožnilo stanovenie optimálnych postupov ich vzdelávania v PŠ. Zriadenie samostatného metodického združenia v PŠ zabezpečilo riešenie otázok edukácie žiakov nižšieho stredného odborného vzdelania s dôrazom na osobitosti ich výchovy a vzdelávania i efektívnejšiu participáciu na mikroriadení školy. Doplnenie a vymedzenie pravidiel vzájomných vzťahov medzi subjektmi edukácie, podmienok prerušenia, zanechania štúdia alebo prestupu na inú školu, opatrení proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog v školskom prostredí prispeli k ucelenému systému informácií, jednoznačnému určaniu podmienok vzdelávania, čo malo pozitívny dopad na posilnenie informovanosti a zvýšenie zaangažovanosti všetkých subjektov podieľajúcich sa na výchove a vzdelávaní. Doplnený školský poriadok o ustanovenia týkajúce sa plnoletých žiakov vytvoril predpoklad zabezpečenia ich základných ľudských práv vo výchove a vzdelávaní v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Prestťahovanie žiakov do iných priestorov viedlo k zlepšeniu podmienok a zabezpečeniu dodržiavania psychohygienických požiadaviek. Edukácia žiakov s viacnásobným postihnutím sa zlepšila prijatím asistenta učiteľa a realizáciou individuálnych intervencií prostredníctvom odborných zamestnancov.

Prínosom **splnenia 92,8 % opatrení prijatých zo strany kontrolovaných subjektov** bolo skvalitnenie a zvýšenie výpovednej hodnoty školského vzdelávacieho a výchovného programu doplnením chýbajúcich častí a ich ucelenejším spracovaním. Vecné spracovanie vnútorného systému kontroly a hodnotenia pedagogických a odborných zamestnancov zabezpečilo funkčnosť spätnej väzby o výchovno-vzdelávacom procese, ich motiváciu, usmerňovanie a podporu ďalšieho odborného rastu, ako aj zabezpečenie podkladov k hodnoteniu pedagógov. Spracovanie učebných plánov s vlastnými poznámkami v súlade s rámcovým učebným plánom pre PŠ bolo prínosom z hľadiska dodržiavania počtu voliteľných hodín a prehľadu organizácie vyučovania. Doplnenie obsahu a rozsahu vzdelávania v učebných osnovách, ako aj odstránenie nesúladu v počte vyučovacích hodín medzi učebným plánom, rozvrhom hodín a učebnými osnovami garantovali dodržiavanie kontinuity i naplnenie rámcového obsahu vzdelávania a učebného plánu štátneho vzdelávacieho programu. Vypracovanie IVP pre žiakov s redukciou počtu vyučovacích hodín viedlo k stanoveniu podmienok a určaniu obsahu ich vzdelávania vzhľadom na zdravotné znevýhodnenie, potenciálne možnosti a prirodzené kompenzačné schopnosti. Odstránenie nedostatkov v úplnosti dokumentácie k prijímaciemu konaniu, ako aj dodržiavanie právnych predpisov pri jeho realizácii so stanovenými kritériami, malo dopad na objektivnosť i samotný priebeh prijímania žiakov do 1. ročníka, menej reálne bolo zhodnotenie predpokladov žiakov a získanie požadovaných zručností v profilujúcich predmetoch školy bez konania prijímacej skúšky. Vydávanie rozhodnutí na základe podkladov prispelo k zlepšeniu realizácie výkonu štátnej správy v 1. stupni v zmysle právneho predpisu. Prerokovaním slovného hodnotenia na zasadnutí pedagogickej rady sa odstránili rozdiely v spôsobe hodnotenia žiakov jednotlivých tried PŠ s dopadom na zabezpečenie objektivity hodnotenia a motiváciu žiakov, vedenie evidencie o hodnotení žiakov umožnilo poskytnutie i preukázanie ich výsledkov zákonným zástupcom. Zabezpečenie vyučovania pedagógmi a výkonu funkcie zástupkyne osobami spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady malo pozitívny dopad na odbornosť vyučovania žiakov v PŠ a odborné riadenie jednotlivých organizačných zložiek školy.

Prínosom **splnenia uložených opatrení** bola realizácia rediagnostických psychologických vyšetrení s potvrdením druhu a stupňa postihnutia, čo umožnilo pokračovanie vzdelávania

žiacov v systéme špeciálneho školstva. Korektným využívaním ochranných miestností sa jednoznačne vymedzili podmienky na adekvátne uplatňovanie ochranných opatrení vo výchovnom zariadení.

Neakceptovanie 23 % uložených odporúčaní malo negatívny dopad na pretrvávanie nedostatkov v oblasti riadenia škôl a školského výchovného zariadenia. Neúplnosť údajov o vnútornom systéme kontroly a hodnotenia zamestnancov školy, ako aj pretrvávanie neaktuálneho znenia stupňa dosiahnutého vzdelania, neposkytovali ucelený obraz o škole a dostatok informácií pre subjekty participujúce na špeciálnej výchovnej starostlivosti. Nezrovnalosti v IVP mali dopad na nesúlad stanovenia ich obsahu, rozvrhu hodín, najmä u žiakov s nižším počtom vyučovacích hodín v porovnaní s rámcovým učebným plánom. Nerealizované rediagnostické vyšetrenia žiakov nevedli k stanoveniu optimálneho postupu ich vzdelávania vzhľadom na aktuálne edukačné potreby.

Negatívom **nesplnenia 7 % prijatých opatrení** bolo pretrvávanie nedostatkov najmä v oblasti spracovania učebných osnov s dopadom na ich dodržiavanie a plnenie v edukačnom procese. Neurčenie spôsobu realizácie všetkých prierezových tém a ich absencia rozpracovania v príslušných učebných osnovách mali dopad na ich implementáciu v edukačnom procese. Nedostatky v oblasti hodnotenia žiakov súviseli s nevedením evidencie, nedodržaním postupu a spôsobu individuálne vzdelávaných žiakov s dopadom na reálnosť celkového hodnotenia a klasifikácie dosiahnutých výsledkov. Negatívom bola nezhoda súhrnného hodnotenia na vysvedčení a v triednom výkaze. K nedostatkom patrila aj absencia správ z diagnostických vyšetrení, najmä v období prijímania žiakov do špeciálnej základnej školy, s dopadom na plnenie podmienok ich prijatia v zmysle právneho predpisu. Prekročenie najvyššieho povoleného počtu žiakov v jednej triede obmedzovalo dodržiavanie zásad bezpečnosti, psychohygienických požiadaviek, ale najmä znižovalo možnosti systematického individuálneho prístupu k žiakom vzhľadom na stupeň ich postihnutia.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl a školských zariadení

- realizovať účinnú a efektívnu kontrolnú činnosť vo vzťahu k splneniu prijatých opatrení,
- vydávať rozhodnutia a viesť pedagogickú a ďalšiu dokumentáciu v súlade s právnymi predpismi,
- delegovať kontrolné kompetencie vedúcim predmetových komisií s cieľom kvalitného spracovania učebných osnov a zabezpečenia plnenia ich obsahu v edukačnom procese,
- zabezpečiť individualizované vzdelávanie žiakov podľa odporúčaného IVP vzhľadom na ich zdravotného znevýhodnenie,
- zabezpečiť asistenta učiteľa na skvalitnenie výchovy a vzdelávania žiakov s viacnásobným postihnutím,
- zabezpečiť odporúčané špeciálnopedagogické a logopedické intervencie pre žiakov s viacnásobným postihnutím,
- zabezpečiť primerané priestorové podmienky na praktickú prípravu vo voliteľných predmetoch,
- efektívnejšie využívať didaktickú techniku a IKT vo výchovno-vzdelávacom procese, názorné učebné pomôcky, nástroje, náradie, odborné učebne - s intenzívnejším zameraním na rozvíjanie praktických zručností žiakov.